

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

PASSFR.EU

A Digital Learning Platform for Generation Z:
Passport to IFRS®

A Digital Learning Platform for Generation Z: Passport to IFRS®

Международен МСС® 26 Счетоводство и отчитане на планове за пенсионно осигуряване

Funded by the Erasmus+ Program of the European Union. However, European Commission and Turkish National Agency cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

© Copyright 2021, Istanbul University

МСС 26 Счетоводство и отчитане на планове за пенсионно осигуряване

ОБХВАТ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ

Целта на МСС 26 е да определи счетоводството и отчитането на планове за пенсионно осигуряване. Стандартът се прилага за счетоводството и отчитането на всички участници в плана като група. Той определя как да се отчитат периодично елементи като инвестиционни портфейли, възвръщаемост и инвестиционни разходи на планове за пенсионно осигуряване и допълва МСС 19 Доходи на наети лица.

Планове за пенсионно осигуряване изискват създаването на отделни фондове. Наетите лица правят периодични или еднократни вноски в тези фондове, които могат да бъдат или да не бъдат отделни юридически лица и да имат или да нямат попечители. От своя страна, фондовете инвестират тези средства и се ангажират да осигурят доходи за наетите лица след края на трудовия им живот. Стандартът регулира счетоводството и отчитането на планове за пенсионни доходи на всички участници.

За по-ясно разбиране на стандарта трябва да се познават следните определения (МСС 26: 8):

Планове за пенсионно осигуряване	договорености, при които предприятието предоставя доходи на служители при или след прекратяване на трудовия им стаж, когато такива доходи или вноските, направени за тях, могат да бъдат определени точно или приблизително преди пенсионирането по силата на представен документ или на утвърдената в предприятието практика
Планове с дефинирани вноски	планове за пенсионно осигуряване, при които сумите за изплащане като пенсионни доходи са определени от вноските във фонд плюс инвестиционните доходи върху тях
Планове с дефинирани доходи	планове за пенсионно осигуряване, при които сумите за изплащане като пенсионни доходи са определени по формула, която обикновено се основава на трудовото възнаграждение и/или стажа на служителите
Финансиране	прехвърляне на активи към дадена стопанска единица (фонд), отделна от предприятието на работодателя, с цел покриване на бъдещи задължения за изплащане на пенсионни доходи

Настоящият стандарт не разглежда други форми на трудови доходи, като например обезщетения при прекратяване на трудово правоотношение или планове за бонуси/премии. От обхвата на стандарта са изключени също схемите от типа на държавното социално осигуряване.

ПРИЗНАВАНЕ

Има два вида планове за пенсионно осигуряване - планове с дефинирани вноски и планове с дефинирани доходи, като всеки от тях има своите отличителни особености.

Планове с дефинирани вноски

Финансовите отчети на план с дефинирани вноски съдържат отчет за наличните нетни активи за изплащане на доходи и описание на политиката за финансиране.

Пример: Предприятие Е определя вноските за своите служители като процент от текущата им годишна заплата, който варира в зависимост от трудовия стаж както следва:

Трудов стаж	Процент
5-10 години	5 %
10-15 години	7 %
15-20 години	10 %
над 20 години	12 %

Всички наети лица, които са работили в предприятието 5 или повече години, са длъжни да плащат 5% вноски. Всички вноски се инвестират в държавни облигации с годишна лихва от 10%. Съответно предприятието, което има общо 4 наети лица, може да създаде следния план с дефинирани вноски:

Стаж	Средна годишна заплата	Вноска от наетото лице	Вноска от работодателя	Общо вноска	Възвръщаемост на инвестицията (10%)
5-10 год.	100 000 BE	5 000 BE	5 000 BE	10 000 BE	1 000 BE
10-15 год.	150 000 BE	7 500 BE	10 500 BE	18 000 BE	1 800 BE
15-20 год.	300 000 BE	15 000 BE	30 000 BE	45 000 BE	4 500 BE
над 20 год.	200 000 BE	10 000 BE	24 000 BE	34 000 BE	3 400 BE
ОБЩО	750 000 BE	37 500 BE	69 500 BE	107 000 BE	10 700 BE

Целта на отчитането на план с дефинирани вноски е периодично да се предоставя информация за плана и за резултатите от неговите инвестиции. Тази цел обикновено се постига чрез предоставяне на финансови отчети, включващи:

- описание на значимите дейности за периода и влиянието на промени, свързани с плана, неговите членове, срокове и условия.
- отчети за резултатите от сделките и инвестициите за периода, както и за финансовото състояние на плана в края на периода; и
- описание на инвестиционната политика.

Планове с дефинирани доходи

Плановите с дефинирани доходи се дефинират като планове за пенсионно осигуряване, при които сумите за изплащане като пенсионни доходи са определени по формула, която обикновено се основава на последното трудово възнаграждение и стажа на служителите. Това означава, че размерът на сумите за изплащане като пенсионни доходи зависи от продължителността на трудовия стаж или трудовото възнаграждение, т.е. част от трудовото възнаграждение се отчислява, за да бъде изплащана след като наетото лице се пенсионира.

Пример: Предприятие Х е създадо план, при който годишното пенсионно обезщетение на наетото лице е равно на 2% от трудовия стаж, умножени по последното трудово възнаграждение (ПТВ). ПТВ се определя от средната стойност на 3-те най-високи последователни заплати. Годишното пенсионно обезщетение се определя по следната формула:

$$ПО = 2\% \times ТС \times ПТВ,$$

където ПО е годишното пенсионно обезщетение, ТС са годините трудов стаж и ПТВ е последното трудово възнаграждение.

За г-н Арас, който е служител с 20-годишен трудов стаж и КСЗ от 60 000 ВЕ, годишното пенсионно обезщетение се изчислява както следва:

$$2\% \times 20 \times 60\,000 \text{ ВЕ} = 24\,000 \text{ ВЕ}$$

По този начин, г-н Арас ще получава 40% от последната си работна заплата като пенсионно обезщетение.

При плановете с дефинирани доходи предприятията могат да финансират своите задължения вътрешно или външно. Работодателят може да избере външни ресурси, като плаща вноски в друго предприятие или фонд, за да покрие рисковете, които могат да възникнат в бъдеще, или може да натрупа средства и ценни книжа в портфолиото на предприятието, за да покрие бъдещите рискове. Финансовите отчети за плановете с дефинирани доходи включват някои от следните позиции:

- наличните нетни активи за изплащане на доходи,
- актюерската настояща стойност на обещаните пенсионни доходи (като се разграничават безусловно придобитите доходи от небезусловно придобитите),
- получения излишък или дефицит.

Отчетът за наличните нетни активи за изплащане на доходи включва актюерската настояща стойност на обещаните пенсионни доходи или позоваване на тази информация в приложен актюерски отчет.

Ако няма изготвена актюерска оценка към датата на финансовия отчет, за база се използва последната направена оценка и се оповестява датата ѝ.

Стандартът изисква оповестяване на метода за изчисляване на актюерската настояща стойност на обещаните пенсионни доходи.

Актюерската настояща стойност на обещаните пенсионни доходи се определя на базата на доходите, обещани съгласно условията на плана, за натрупан до момента стаж като се използват или настоящите, или прогнозираните нива на трудово възнаграждение и се оповести използваната база. Оповестява се също влиянието на всякакви промени в актюерските предположения, които са оказали значително въздействие върху актюерската настояща стойност на обещаните пенсионни доходи.

Освен това, настоящата стойност на очакваните плащания от даден план за пенсионни доходи може да бъде изчислена и отчетена като се използват или текущите, или прогнозни нива на заплатите до момента на пенсиониране на участниците и затова трябва да се оповести контекстът, в който трябва да се възприема актюерската настояща стойност на обещаните пенсионни доходи.

Целта на отчитането на план с дефинирани доходи е периодично да се предоставя информация относно финансовите ресурси и дейности на плана, която е от полза при оценяването на съотношенията между натрупването на средства и пенсионните доходи във времето. Тази цел обикновено се постига чрез предоставяне на финансови отчети, включващи:

- Събития, свързани със значими дейности, които са настъпили през отчетния период,
- Влиянието на промени, свързани с плана, неговите членове, срокове и условия,
- Резултатите от сделките и инвестициите за периода, както и за финансовото състояние на плана в края на периода,
- Описание на инвестиционната политика.

Актюерската информация се оповестява в отделен отчет или в съответните таблици.

ОЦЕНЯВАНЕ

Актюерска настояща стойност (АНС) на обещаните пенсионни доходи

Настоящата стойност на очакваните плащания от даден план за пенсионни доходи може да бъде изчислена и отчетена като се използват или текущите, или прогнозни нива на заплатите до момента на пенсиониране на участниците.

<i>Подход на текущо заплащане</i>	<i>Подход на прогнозни нива на заплащане</i>
<ul style="list-style-type: none"> ● Актюерската настояща стойност на обещаните пенсионни доходи, която представлява сбор от сумите, които в момента могат да се припишат на всеки участник в плана, може да се изчисли по-обективно, отколкото с прогнозни нива на заплати, тъй като включва по-малко предположения. ● Увеличенията на пенсионните доходи, дължащи се на увеличаване на заплатите, стават задължение на плана в момента на увеличаването на заплатите. ● Сумата на актюерската настояща стойност на обещаните пенсионни доходи, определени на базата на текущите нива за заплатите, е по-тясно свързана със сумата на задължението, платимо в случай на приключване или преустановяване на плана. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Финансовата информация се изготвя на базата на действащо предприятие, независимо от предположенията и приблизителните оценки, които трябва да се направят. ● При плановете, обвързани с последното трудово възнаграждение, пенсионните доходи се определят на базата на заплатите към датата на пенсиониране или близка до нея дата. По тази причина заплатите, нивата на вноските и нормите на възвръщаемост трябва да бъдат прогнозни. ● Пропуск да се включат прогнозни заплати, когато в по-голямата си част финансира-нето се базира на тях, може да доведе до отчитане на свръхфинансиране, когато всъщност не съществува такова или до отчитане на достатъчно финансиране, когато всъщност планът не се финансира в нужната степен.

В много страни актюерските оценки не се правят по-често от веднъж на три години. Ако няма изготвена актюерска оценка към датата на финансовите отчети, за база се използва последната направена оценка и се оповестява датата ѝ.

Оценка на активите на плановете

Инвестициите на плановете за пенсионно осигуряване се отчитат по справедлива стойност. В случаите на продаваеми ценни книжа, справедливата стойност е пазарната стойност. Когато планът притежава инвестиции, за които не е възможно да се направи приблизителна оценка на справедливата стойност, се оповестява причината, поради която не се използва справедлива стойност.

Ценни книжа, които имат фиксирана цена на изплащане на падежа и които са придобити с цел да съответстват на задълженията на плана или на конкретна част от тях, могат да се отчитат на базата на окончателната им цена на изплащане, като се приема постоянна норма на

възвръщаемост до падежа им. Когато планът притежава инвестиции, за които не е възможно да се направи приблизителна оценка на справедливата стойност, като например пълна собственост върху предприятие, се оповестява причината, поради която не се използва справедлива стойност. Използваните в дейността на фонда активи се осчетоводяват в съответствие с приложимите стандарти.

Процедури

Актюерската информация при плановете с дефинирани доходи се представя във финансовите отчети по следните начини:

1. Във финансовите отчети се включва таблица, посочваща наличните нетни активи за изплащане на доходи, актюерската настояща стойност на обещаните пенсионни доходи и произтичащия излишък или недостиг. Финансовите отчети на плана съдържат също отчети за промените в наличните нетни активи за изплащане на доходи и в актюерската настояща стойност на обещаните пенсионни доходи. Финансовите отчети могат да бъдат придружавани от отделен актюерски отчет, обосноваващ актюерската настояща стойност на обещаните пенсионни доходи.
2. Финансови отчети, включващи отчет за наличните нетни активи за изплащане на доходи и отчет за промените в тях. Актюерската настояща стойност на обещаните пенсионни доходи се оповестява в обяснителна бележка към отчетите. Финансовите отчети могат също да бъдат придружавани от актюерски доклад, обосноваващ актюерската настояща стойност на обещаните пенсионни доходи.
3. Финансови отчети, включващи отчет за наличните нетни активи за изплащане на доходи и отчет за промените в тях, като актюерската настояща стойност на обещаните пенсионни доходи се съдържа в отделен актюерски отчет.

При всеки от тези формати финансовите отчети могат да бъдат придружени също от доклад на попечителите, който има характер на управленски или директорски доклад, и от доклад за инвестициите.

ОПОВЕСТЯВАНЕ

Съгласно стандарта, финансовите отчети на план с дефинирани доходи съдържа също и следната информация:

- отчет за промените в наличните нетни активи за изплащане на доходи,
- обобщение на значимите аспекти на счетоводната политика,
- описание на плана и на влиянието на настъпилите през периода промени в него.

Таблицата с наличните нетни активи за изплащане на доходи трябва да съдържа:

- активите в края на периода, класифицирани по подходящ начин,
- базата, на която са оценени активите,
- подробности за всяка отделна инвестиция, надхвърляща 5% от наличните нетни активи за изплащане на доходи или 5% от отделен клас или вид ценни книжа или инвестиция в предприятието на работодателя,
- пасиви, различни от актюерската настояща стойност на обещаните пенсионни доходи.

Таблицата с промените в наличните нетни активи за изплащане на доходи трябва да съдържа следната информация:

- вноските на работодателя и на служителя,
- доход от инвестиции,
- изплатени или платими доходи,

- административни разходи,
- други разходи и доходи,
- данъци върху дохода,
- печалби и загуби при освобождаване от инвестиции и промени в стойността на инвестициите.

Плановете за пенсионни доходи трябва също да включват актюерски отчети, съдържащи АНС на обещаните пенсионни доходи въз основа на текущите или прогнозираните нива на заплатите на служителите, оповестявания относно политиките на финансиране на предприятието, метода, използван за изчисляване на тази стойност, и значими актюерски допускания.

ПРИМЕР

Предприятие УУ е производствено предприятие с общо 150 наети лица. През 2012 г. предприятието създава фондация „Пенсионен и помощен фонд на Предприятие УУ“, която да осигурява еднократни или месечни пенсионни плащания на наетите лица след пенсионирането им. Чрез тази фондация се създават планове за пенсионни доходи съгласно МСС 26, с удържки от заплатите на служителите, доброволни вноски и вноски от работодателя. Бордът на фондацията отговаря за разумното и стратегическо управление на активите и приходите на фонда и се стреми да повиши ефективността на инвестициите в съответствие със законите и разпоредбите във всички свои решения.

Инвестициите на плана се състоят предимно от нискорискови финансови инструменти като държавни облигации и съкровищни бонове. Той също така използва финансови инвестиции като акции и деривативни финансови инструменти. Компанията печели значителни приходи от своите инвестиции.

Отчетът на наличните нетни активи за изплащане на доходи към 31. 12. 2022 г. ще изглежда по следният начин:

ОТЧЕТ НА НАЛИЧНИТЕ НЕТНИ АКТИВИ ЗА ИЗПЛАЩАНЕ НА ДОХОДИ		
към 31. 12. 2022 г.		
	2022(ВЕ)	2021 (ВЕ)
АКТИВИ		
Инвестиция в Пенсионен и помощен фонд на Предприятие УУ (по справедлива стойност)		
Акции	563 361	1 899 878
Облигации и съкровищни бонове	29 594 268	28 186 216
Деривативни инструменти	240 680	205 754
Имущество	20 828 010	20 525 528
Други инвестиционни инструменти	123 681	132 624
Общо инвестиции	51 350 000	50 950 000
Вземания		
Вноски от компанията	479 673	463 035
Натрупани приходи	48 327	51 965
Общо вземания	528 000	515 000
Общо активи	51 878 000	51 465 000
Пасиви		
Натрупани задължения	64 580	72 660
Дължими обезщетения	111 420	124 340

Общо пасиви	176 000	197 000
НАЛИЧНИ НЕТНИ АКТИВИ ЗА ИЗПЛАЩАНЕ НА ДОХОДИ	51 702 000	51 268 000

Както се вижда от отчета, предприятието е инвестирало предимно в облигации и съкровищни бонове и в двата периода и общата сума на инвестициите възлиза на 50 950 000 BE през 2021 г. и на 51 350 000 BE през 2022 г. Предприятието печели значителен доход от своите инвестиции. Вижда се, че вноските на предприятието имат много по-малък дял в общите активи на плана в сравнение с инвестициите и общата сума на активи на предприятието възлиза на 51 465 000 BE за 2021 г. и на 51 878 000 BE за 2022 г. Когато разгледаме дълговете на предприятието, можем да видим, че общият дълг, състоящ се от дължими обезщетения и натрупани задължения, е 197 000 BE за 2021 г. и 176 000 BE за 2022 г. По този начин наличните нетни активи за изплащане на доходи възлизат на 51 268 000 BE за 2021 г. и на 51 702 000 BE за 2022 г.

Отчетът на промените на наличните нетни активи за изплащане на доходи към 31. 12. 2022 г. ще изглежда по следният начин:

ОТЧЕТ ЗА ПРОМЕНИТЕ НА НАЛИЧНИТЕ НЕТНИ АКТИВИ ЗА ИЗПЛАЩАНЕ НА ДОХОДИ към 31. 12. 2022 г.		
	2022(BE)	2021 (BE)
УВЕЛИЧЕНИЕ НА НЕТНИТЕ АКТИВИ		
Доход от инвестиции (вкл. промени в справедливата стойност)	5 135 150	5 487 170
Вноски:		
от работодателя	2 524 350	2 126 365
от наетите лица	4 736 500	4 068 465
Общо увеличение	12 396 000	11 682 000
НАМАЛЕНИЕ НА НЕТНИТЕ АКТИВИ:		
Изплатени обезщетения на участници	10 996 600	10 387 700
Административни разходи	965 400	898 300
Общо намаления	11 962 000	11 286 000
Нетно увеличение на нетните активи	434 000	396 000
Налични нетни активи за изплащане на доходи (начало на периода)	51 268 000	50 872 000
НАЛИЧНИ НЕТНИ АКТИВИ ЗА ИЗПЛАЩАНЕ НА ДОХОДИ (КРАЙ НА ПЕРИОДА)	51 702 000	51 268 000

Освен това, от отчета за промените в наличните нетни активи за изплащане на доходи може да се види, че приходите от инвестиции са намалели в сравнение с предходната година. Вноските на служителите и работодателите обаче очаквано са се увеличили. Така общата сума се увеличава. Когато се прегледат намаленията на активите, състоящи се от изплатени доходи и административни разходи, може да се види, че общият размер на намаленията се е увеличил. А нетното увеличение на нетните активи се изчислява на 396 000 BE за 2021 г. и на 434 000 BE за 2022 г. С това наличните нетни активи за доходи се изчисляват като 51 268 000 BE за 2021 г. и на 51 702 000 BE за 2022 г.